

Med pomembnimi dosežki študije izpostavljam kritično in sistematično soočenje avtorja s kompleksnim pojmom družbe znanja, ki ga (so)oblikuje prebivalstvo z ustvarjalnim poklicem ter njihov vpliv/učinek na oblikovanje življenjskega okolja. Pri tem izpostavljam zlasti obsežen poskus pojasnjevanja razmestitve tega sicer specifičnega dela prebivalstva na podlagi objektivnih in subjektivnih kazalnikov, ki jih je zasnoval na podlagi dostopnih statističnih baz in s pomočjo analize obsežnega anketiranja. Pri tem je uporabil kombinacijo »strogih« statističnih metod in mnenjskih analiz na podlagi vprašalnika. Tu gre zlasti za temeljito preučitev njihove razmestitve in vloge subjektivnih (mehkih) dejavnikov, le-te pa je vpletel v kritični diskurz spoznanj drugih avtorjev v sorodnih raziskavah.

Analiza je pokazala, da ustvarjalni poklici, ki pomembno sooblikujejo dejavnike družbe znanja niso zmanjšali, niti premostili razlik med regijami, pač pa so jih kvečjemu utrdili in poglobili. Če želimo prispevati k temu, da bodo tudi prebivalci manj razvitih območij v Sloveniji deležni možnosti in priložnosti, ki jih prinaša utemeljeni razvoj na družbi znanja, moramo med seboj bolj povezati slovenski urbani sistem in na ta način doseči, da se bodo koristi takšnega razvoja širile tudi izven petih ali šestih večjih mestnih središč.

Pomen pričujoče knjige za geografijo izhaja iz dejstva, da so se tovrstne študije pričele pojavljati šele v zadnjih desetih letih in da jih za preučevanje specifičnih prostorskih struktur, kot jih predstavljajo »ustvarjalci« nimamo dovolj. To sporočilo je po mojem mnenju zelo pomembno za razmišljanje o regionalnem razvoju v Sloveniji, saj ponovno izpostavi pozitivno vlogo mest kot generatorjev regionalnega razvoja, ki se širi tudi v njihovo vplivno območje, kar dokazuje tudi pričujoča knjiga. Hkrati pa opozarja, da je regionalni razvoj čedalje bolj povezan s prisotnostjo ustvarjalnih poklicev in ne toliko z dostopom do klasične infrastrukture, oziroma bolje rečeno, da z infrastrukturno razvitostjo ne moremo več v tolikšni meri pojasnjevati dinamike regionalnega razvoja. Vlaganje v ustvarjalnost in znanje, torej v ljudi, postaja poglaviti dejavnik regionalnega razvoja.

Marjan Ravbar

Matija Zorn, Blaž Komac, Rok Ciglič, Jure Tičar (uredniki):

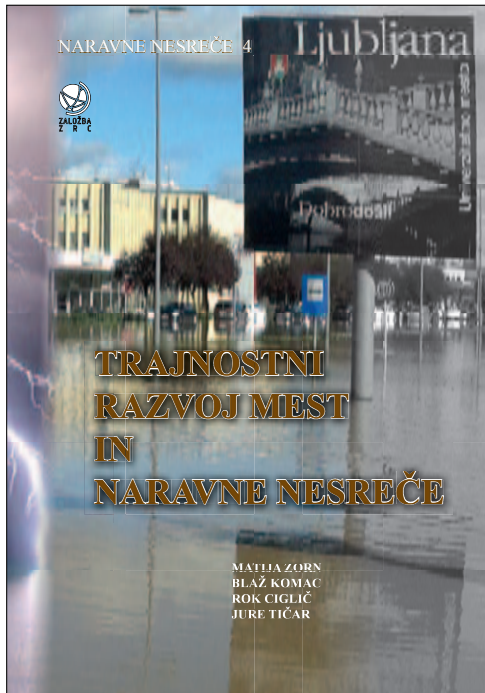
Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče

Naravne nesreče 4

Ljubljana 2017: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 192 strani, ISBN 978-961-254-993-0 (tiskana različica), ISBN 978-961-254-994-7 (elektronski vir)

Raziskave na področju naravnih nesreč imajo na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU prek polstoletno tradicijo, posledica česar je bila tudi ustanovitev Centra za multidisciplinarno preučevanje naravnih nesreč v začetku 90-ih let 20. stoletja, danes Oddelka za naravne nesreče. Ena njegovih temeljnih nalog v zadnjem desetletju je tudi organizacija in izvedba posvetov o naravnih nesrečah v Sloveniji. Prvi tovrstni posvet je bil že leta 1983, v prenovljeni podobi in vsebini pa so vnovič zaživel leta 2008 in potekajo redno trienalsko. Poglavitni cilj vsakokratnega posveta je ovrednotenje znanstveno-raziskovalnega dela na področju naravnih nesreč v Sloveniji ter seznanjanje javnosti in različnih ustanov z najnovejšimi dosežki na tem področju. Hkrati pa je posvet tudi priložnost za utrjevanje poslovnih in prijateljskih vezi ter prostor za izmenjavo mnenj za prihodnje kakovostnejše odločanje in načrtovanje. Soorganizatorja posveta sta Uprava za zaščito in reševanje Republike Slovenije (URSZR) in Slovenska akademija znanosti in umetnosti (SAZU). Od leta 2014 je posvet posvečen Bojanu Ušeničniku (1942–2002), prvemu in dolgoletnemu direktorju URSZR.

Konec marca 2017 je Izobraževalni center za zaščito in reševanje Republike Slovenije na Igu gostil četrti trienalni posvet Naravne nesreče v Sloveniji s podnaslovom Trajnostni razvoj mest in naravne nesreče. Mesta so posebej ranljivi deli pokrajine zlasti v luči urbanega trajnostnega razvoja, ki obsega tudi povečevanje prožnosti mest zaradi naravnih nesreč. Zato lahko, skladno z dosedanjim široko pomenskim razumeva-

njem naravnih nesreč, govorimo tudi o urbanih ali mestnih naravnih nesrečah. Povzročajo izgubo človeških življenj, stanovanj in škodo ter motnje v dobavi denarnih sredstev, hrane, vode, energije in goriv. Ne nazadnje otežujejo ali celo preprečujejo komunikacijo in transport ter izvajanje zdravstvenih storitev.

V preteklosti so največje naravne nesreče prizadele predvsem prebivalce podeželja. Danes je ravno obratno, saj so med največjimi tiste, ki prizadenejo mesta. To je navidezen paradoks, saj mesta dojemamo kot del pokrajine, ki je ločen od preostale »narave«. Toda urbanizacija vpliva na naravne nesreče prav tako, kot nesreče vplivajo na urbanizacijo. Poleg tega so naravne nesreče v mestih tesno povezane z družbenimi razmerami, na primer s socialnimi razlikami posameznih mestnih četrti. Opravka imamo torej s kompleksnimi pojavi, ki zahtevajo posebno obravnavo prizadetih ljudi, stavb, infrastrukture ter preudarno prostorsko načrtovanje in upravljanje mest.

V knjigi je sedemnajst poglavij s področja naravnih nesreč. V poglavjih so opisana raziskovalna spoznanja ter primeri uporabe sodobnih tehnologij v primeru naravnih nesreč, s poudarkom na naravnih nesrečah v urbanem okolju. Knjiga vsebuje različne teme, kot so na primer potresi, poplave, snežni in zemeljski plazovi, vročinski valovi, mestni toplotni otok ter spletne aplikacije.

V uvodnem prispevku avtor, tudi urednik revije Ujma, zgoščeno predstavlja problematiko naravnih nesreč in trajnostnega razvoja mest ter njihovo prožnost. Prožna mesta je moč graditi le z upoštevanjem krajevnih posebnosti, saj je prožnost funkcija geografskih stalnic in spremenljivk, kot je vedenje prebivalcev. Na krajevni ravni je mogoče skoraj v vseh okoljih odkriti prilagoditve ter tehnična in upravljavska orodja za ublažitev naravnih nesreč ter njihovih posledic. Mesta morajo s programi ozaveščanja in izobraževanja podpirati prizadevanja za poznavanje domače pokrajine in geografskih procesov v njej pri vseh njihovih prebivalcih, s posebnim poudarkom na ranljivih skupinah (otroci, stari, invalidi) in drugih posebnih skupinah, kot so turisti in migranti. Pomembno je upoštevati trende vse večje urbanizacije, naraščajočega števila naravnih nesreč in vse večjega gospodarskega vpliva teh nesreč v mestih. Dolgoročno sobivanje z naravnimi nevarnostmi dosežemo lahko le z primernimi gradbenimi ukrepi,

ustrezno zakonodajo in predvsem z izogibanjem nevarnim območjem, kar varstvo pred naravnimi nesrečami tesno povezuje z urejanjem oziroma načrtno rabo prostora.

V nadaljevanju si v knjigi sledijo prispevki, ki podrobneje predstavljajo problematiko naravnih nesreč v mestih in nekatere od njih. Vsebinsko ga začena kritični prispevek o krepitvi odpornosti družbe na naravne in druge nesreče ter prehodu v nizkoogljico družbo, nadaljuje pa izvrševanje Sendajskega okvira na lokalni ravni kot temelj za zmanjšanje tveganj zaradi nesreč v lokalnih skupnostih. Posebna vrsta naravnih nesreč v mestih so tudi mestni toplotni otoki (*urban heat island* – UHI), predstavljeni v naslednjih dveh prispevkih, ki pa se jim lahko v veliki meri izognemo ali pa ublažimo njihove učinke v času čedajle pogostejših in dlje časa trajajočih vročinskih valov. Nadalje je zelo zanimiv prispevek o pomenu hidrološke napovedi za učinkovit odziv ob mestnih poplavih, kjer avtor ugotavlja pomen zagotavljanja operativnosti in zanesljivosti vzpostavljenega sistema ter sistemski odziv v okviru aktivne zaščite pred poplavami.

Naslednji vsebinski sklop predstavlja trojček prispevkov na temo potresne varnosti. Začenja ga raziskava nevarnosti seizmičnih resonančnih učinkov med sedimenti in stavbami v izbranih slovenskih mestih z metodo mikrotremorjev, nadaljuje prispevek o razširitvi strokovnih podlag in orodij za oceno potresne ogroženosti pri nas (gre za nadgradnjo modela POTROG z modelom zasutosti (MOZ) in ruševinskega kupa (MRK) ter aplikacijo z oceno posledic potresa) v okviru katerih so obdelali tudi potresno ogroženost mostov. Vsebinski sklop zaključuje prispevek o določanju stabilnosti tal v naseljenih območjih s pomočjo radarske interferometrije.

V nadaljevanju knjige izvemo več tudi o spletni aplikaciji za popis in pregledovanje zemeljskih plazov in erozije z imenom e-Plaz, o spremembi poselitve in škodnemu potencialu na poplavnih območjih Ljubljanskega barja med letoma 2003 in 2015 ter o projektu VODPREG 2, v katerem so se ukvarjali z oceno posledic porušitev vodnih pregrad, enega od objektov kritične infrastrukture. Tudi na tokratnem posvetu ni manjkala tematika ogroženosti površja zaradi snežnih plazov; tokrat nam avtorica prispevka predstavlja posodobljeno modeliranje in prikazovanje lavinske nevarnosti. V zaključku knjige so še prispevki, povezani s poplavno ogroženostjo. V prvem avtor obravnava prostorsko in časovno analizo pojavljanja hudourniških poplav pri nas, v naslednjem poplave na Zgornji Pivki leta 2014, nadalje skupina avtorjev poplavno tveganje v luči podnebne spremenljivosti in čisto na koncu skupina avtorjev nove podatkovne podlage za boljše upravljanje z vodami.

Naravne nesreče so vedno pogostejše pomemben urbani pojav. Ponekod gre za tako velike spremembe v vzrokih in posledicah sicer naravno povzročenih pojavov, da je termin »naravne« nesreče, s katerim opisujemo te pojave vsaj nepopoln, če že ne vprašljiv. To posebej velja, če privzamemo, da so vzrok za velik del hidroloških in atmosferskih naravnih nesreč od človeka povzročene podnebne spremembe ter urbanizacija in z njo povezani procesi, kot je deforestacija. Zato Združeni narodi v Novi urbani agendi podpirajo trajnostno, povezovalno in prožno vlogo mest v sodobni družbi tudi z ozirom na naravne nesreče, kar je tudi svojevrstna popotnica, v kolikor boste v roke vzeli predstavljeno delo in se podrobneje seznanili z vsebino posameznih prispevkov.

Knjiga je posvečena 30. obletnici revije Ujma, izid publikacije pa je podprla Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. Knjiga ni v redni prodaji, ogledate in prenesete si jo lahko na spletnem naslovu <https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/ISBN9789612549947.pdf>.

Miha Pavšek

**Dejan Filipović, Anton Gosar, Miha Koderman, Sanja Đurđić (uredniki):
Tourism in protected areas of nature in Serbia and Slovenia**

Beograd 2017: University of Belgrade, Faculty of Geography, 183 strani, ISBN: 978-86-6283-053-1

Znanstvena monografija je rezultat bilateralnega sodelovanja med Fakulteto za turistične študije – Turistico Univerze na Primorskem in Fakulteto za geografijo Univerze v Beogradu. Kot je razvidno iz